

[Pravda a svoboda]

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[1999](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 5. 1999
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 5. 1999

[Pravda a svoboda]

Pravda je bytostně spjata s tím, čemu jsme si zvykli říkat svoboda. V křesťanské tradici se zejména (ale spíš někde na okraji, bez náležitých konsekvencí) udržuje povědomí, že pravda osvobozuje (především pod vlivem janovského prologu). Ale ono sepětí je hlubší: Pravda je jednak sama kontingentní, jednak je na kontingence ve světě orientována. Myšlení je záležitostí vědomí, a vědomí funguje jako selektivní zesilovač a zeslabovač podnětů, které mohou být stejně tak vnitřního jako vnějšího původu. (Tady je třeba rozlišovat: podněty z okolí jsou nepochybně vnější povahy, ale podněty fyziologického původu je třeba – vzhledem k vědomí – považovat rovněž za vnější, zatímco za vnitřní podněty vědomí můžeme považovat jen to, co nelze redukovat na fyziologii ani z ní odvozovat. Právě proto je kontingence aktů vědomí čímsi specifickým a zásadně se liší od kontingencí, s nimiž je možno se setkat ve „světě“ (tj. jak ve vnějším světě, tak ve světě tělesných, fyziologických atd. procesů). To, že Pravda je bytostně svobodná, znamená, že není odvislá od světa věcí a procesů. A to dále znamená, že je bytostně od světa oddělena: zdroj lidské pravdy a pravdivosti není ve světě, nic ve světě není zdrojem ani sídlem Pravdy, nic ve světě není „pravé“, není ryzím uplatněním, uskutečněním Pravdy. Jestliže je přesto Pravda na svět a do světa orientována, jestliže vskutku do světa přichází a vstupuje, je to z perspektivy světa věc kontingentní, tj. věc její svobody, tedy věc její „vnitřní“, „niterné“, jen „vlastní“ náklonnosti, „sympatie“, „lásky“, „milosti“.

(Písek, 990521-1.)